

MEMÒRIA HISTÒRICA

Dues pedres rosselloneses a la sabata espanyola

Brousse i Pams, precedents fa un segle dels senadors francesos crítics amb el judici a l'1-O

Reportatge

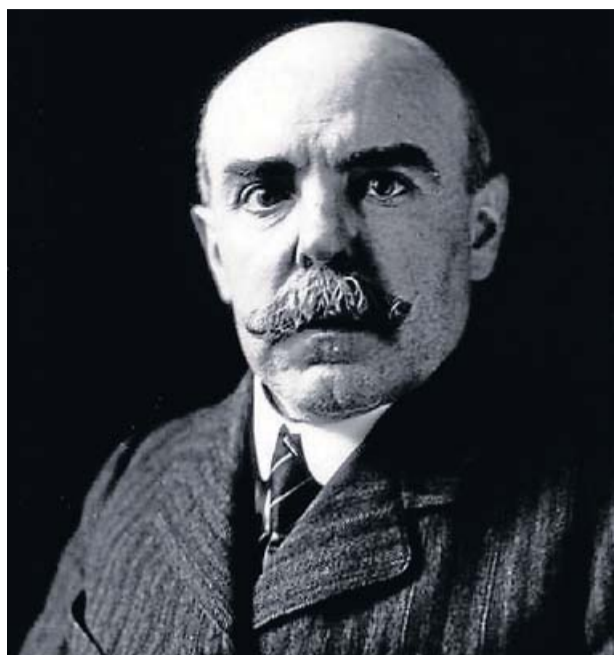

JOAN ESCULIES
ESCRIPTOR I
HISTORIADOR

Res enutja més els governants d'un estat que la ingerència –amb motius i arguments o no– de representants d'un altre sobre el que consideren afers interns. La reacció de la Moncloa, de l'Elisi i del president del Consell General del Poder Judicial, Carlos Lesmes, al manifest dels 41 senadors francesos que denuncia la “repressió” als líders independentistes n'és una clara mostra. Amb tot, i a pesar de la propensió del poder francès a l'uniformisme polític i cultural, l'actuació del representant del departament dels Pirineus Orientals, François Calvet, i la resta no és novetat. Fa un segle, dos rossellonesos també van treure de polleuera el govern espanyol.

El periodista perpinyanès de *L'Indépendant des Pyrénées Orientales* Emmanuel Brousse, diputat d'esquerres pels Pirineus Orientals a l'Assemblea Nacional (1906-1924), va desenvolupar una intensa activitat catalanista, sobretot durant la Gran Guerra, tal com descriu l'historiador Antoni Moliner a *Identitats compartides: Emmanuel Brousse i la nacionalitat catalana*, al *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics* (2017).

Brousse concebia una Catalunya favorable als aliats –entre ells França– en la lluita contra els imperis alemany, austrohongarès i otomà. Una idea compartida amb bona part de l'esquerra catalanista i l'incipient separatisme, que projectaven una Espanya germanòfila amb l'esperança que la victòria aliada forçés Madrid a concedir l'autonomia o un estat català. També l'advocat perpinyanès del Partit Radical i Radical Socialista Jules Pams, senador francès (1904 i 1930) i ministre de l'Interior (1917-1920), volia aprofitar aquest interès per atraure els catalans a la seva causa.

En realitat, el joc d'equilibris i preferències polítiques a Catalunya i a Espanya era molt més complex. A França els governs es mostraven, en aparença, al marge de la neutralitat d'Espanya, però al mateix temps finançaven activitats francòfiles i publicacions. Amb tot, a partir de mitjans de 1916 la política de moderació francesa va imposar-se per interessos geoestratègics i la pressió espanyola prop del govern gal va fer que Brousse i Pams rebessin nombrosos tocs d'atenció.

Els articles, parlaments i actuacions de Brousse van ser suficients

El periodista i diputat a l'Assemblea Nacional francesa entre 1906 i 1924 Emmanuel Brousse. ARA

perquè el ministeri d'Estat espanyol li obrís un expedient referit a “*cuestiones de separatismo*” i des de l'ambaixada a París i el consolat de Perpinyà se li fes un seguiment. La tardor de 1918 el diputat va plantejar a l'Assemblea Nacional que 12.000 voluntaris catalans havien lluitat a les files de la Legió estrangera francesa i contribuït a crear el mite, però bé que no van passar d'un miler, tal com ha explicat l'historiador David Martínez Fiol.

Acabada la Gran Guerra, a Catalunya les esquerres i la Lliga Regionalista van impulsar un Estatut d'Autonomia que no va reeixir. El gener de 1919 va començar a París la Conferència de Pau per reconfigurar les fronteres mundials. Brousse va animar els catalanistes a presentar-hi les seves demandes, però només el separatisme ho va provar sense èxit.

“*Brousse –informava a la primavera l'ambaixador espanyol a París– no ceja en su activa y resuelta propaganda catalanista, empleando para ella y para intervenir por consecuencia en la política interior de España cuantos medios están a su alcance*”. Era cert. Tant, que el maig de 1923 va ser expulsat d'Espanya i es va obrir un greu conflicte diplomàtic. La seva activitat i la de Pams no van aconseguir res, però van ser una autèntica pedra a la sabata per als governs d'Espanya. El mateix podria succeir ara si el manifest *Per respecte als drets i les llibertats fonamentals de Catalunya* té continuïtat. —

Martín Villa declararà a Buenos Aires pels crims de Vitòria

SÍLVIA MARIMON
BARCELONA

Rodolfo Martín Villa (Santa Maria del Pàramo, Lleó, 1934) era ministre de Relacions Sindicals quan el 3 de març del 1976 la policia va matar cinc treballadors a Vitòria. Aquells fets, que no s'han jutjat mai a Espanya, són el motiu pel qual l'exministre franquista ha estat citat per al mes de setembre a Buenos Aires, on serà interrogat per la jutge María Servini. Fa cinc anys que Servini intenta prendre declaració a Martín Villa, fins ara sense sort, i no pas perquè l'exministre s'hi hagi negat.

“Porto quatre anys i mig demanant que se'm prengui declaració per poder respondre contra les acusacions”, va explicar dijous a l'agència Efe. Servini l'ha citat després que al mes d'octubre l'Audiència Nacional rebutgés la seva petició de desplaçar-se a Espanya per prendre-li declaració. Segons la justícia espanyola, els delictes pels quals se'l vol imputar ja han prescrit i, per tant, admetre la comissió rogatòria suposaria vulnerar la llei d'amnistia del 1977, que impedeix jutjar els crims comesos durant el franquisme. L'exministre, però, insisteix que ell no ha comès cap delictes i no té cap objecció a sotmetre's a l'interrogatori encara que s'hagi de desplaçar a l'Argentina.

L'exministre franquista Rodolfo Martín Villa. SANTI DONAIRE / EFE

El 3 de març del 1976, a Vitòria, es van disparar centenars de bales contra els treballadors reunits a l'església de San Francisco. Les càrregues policials, que el govern espanyol va assegurar que havien sigut defensives, van provocar cinc morts i 47 hospitalitzats, 26 dels quals per ferida de bala. Ningú va assumir les responsabilitats.

El 2008, però, el Parlament basc en va apuntar els culpables: Martín Villa; Manuel Fraga, aleshores ministre de Governació, i Alfonso Osorio, de Presidència. Villa és l'únic que continua viu. —

TEATRE NACIONAL DE CATALUNYA

#laculturaenstacréixer
2018 — 19

EL FUTUR

Helena Tornero

El viatge de dos joves per diferents països europeus a la recerca de la veritat i la llibertat

20/03/19 — 14/04/19
#elfuturTNC

Direcció Helena Tornero
Producció Teatre Nacional de Catalunya i Teatres en Xarxa

PREU JOVE
10 €

Patrocinador
Damm
Fundació

Protectors
la Caixa

Sabadell
Fundació

ACS